

אלה הרבנים גאוני הדור שהסכימו בראשונה על התקנה
שכבר נדפס דבריהם בקונטרס המודם, הצעת תקנה נחוצה
על מכתב דברי הרב המציע שליט"א

הרב הגאון המפורסם הר' מאיר אריק זצ"ל האבד"ק טארנא
הרב הגאון המפורסם הר' אברהם מענדיל שטיינבערג זצ"ל האבד"ק פראדי
הרה"ג חמפורסם הר' אברהם יצחק סילמאן זצלה"ה האבד"ק חמעלנק
ויבדלו לחיים טובים
הרב הגאון המפורסם הר' אלי' שליט"א קלאצקן האבד"ק לובלין
כעת פירושלים תופ"ב
חבר הגאון חמפורסם הרב שמואל ענגיל שליט"א האבד"ק ראדימשלא
כעת בקאשוי
הרה"ג המפורסם אדמו"ר מסאכאטשאב שליט"א
הרה"ג המפורסם הר' הירש העניך לעווין שליט"א האבד"ק בענדין
הרה"ג המפורסם הר' מנחם מענדיל אלטר שליט"א האבד"ק פאביאניטץ
הרה"ג המפורסם הר' יחזקאל ליבשיטץ שליט"א האבד"ק קאליש
הרה"ג המפורסם הר' חיים יהודה גינזבערג שליט"א האבד"ק שעדליץ

אלה המה הרבנים גדולי ישראל

הבאים בכתובים בקונטרס הזה בהסכמותם ובבירור הלכה זו

גור	אברהם מרדכי אלטר (אדמו"ר מגור שליט"א)
ווארשא	ועד הרבנים
פראגא	יעקב זילברשטיין
לאקאטש	שלום יוסף הלוי פייגענבוים אב"ד
ראווא-רוסקא	יצחק מאיר הכהן ראפאפארט
קאמינקא	דוד יהודה ליב בהרה"ג הר' אברהם צבי ז"ל פארביאזש
זבארוב	שלמה קליינהענדלער אב"ד
דאמבראָווא-גורנ.	אלטר משה הלוי לעווי סג"ל אב"ד
פראנקפורט א. מ.	מנחם מענדיל קירשבוים אב"ד
זלאטשוב	ישראל סג"ל לנדא מח"ס נפש חי' צמ"ס מגילה חופ"ק
דאמבראָווא	נחום וויידענמערל אב"ד
וויערזשבלאָוואַ (זיטא)	יצחק אייזיק אליעזר הירשאוויץ
אסטראווצא	משה מנחם וויינבערג בלאאמר' מוהרח"י ז"ל הכ"מ
קראקא	משה שמואל בלייכער מבי דינא רבא
קאנין	יעקב ליבשיץ חופ"ק

פשוואָרסק	דובערל תאומים ראבד"ק
לינטשיץ	ישראל אלי' פוקס דומ"ץ
ירושלים ת"ו	ישראל זאב מינצבערג רב ואב"ד בעה"ק ת"ו
"	צבי פסח פראנק
"	ידועם פישל בערענשטיין בהרמ"י ז"ל דומ"ץ דכוללות החסידים
"	בעה"ק תובב"א
צפת	אברהם ליב זילבערמאן ראב"ד ור"מ בעה"ק צפת"ו והמושבות
מאנאסטרישק	ישראל חנניא ליפא מייזליש האבד"ק
סאניק	אברהם נתן בה"ג מהרי"א עלבערג חופ"ק מח"ס בית נאמן
	וברית אברחם
סיגעט	מרדכי דייטש המו"ל ס' נפש דוד ודרך נשר
	בהגה"צ מוהר"ם שליט"א חופ"ק
סאמבור	יוסף מרדכי בלאם
סלאנים	יהודה ליב פיין
ווארדיין-גדול רומנין	פנחס הלוי הורוויץ דיין דפק"ק
קאמיאנקא סטרומ.	משה ארי' פרעגער חופ"ק
דאבזשין	יהודה ליב הלוי הערץ ראב"ד בעמח"ס מנחת יהודה,
	אור וקול יהודה
שענא	שמואל משה בהגה"צ ריצ"ה ראזאנא אבד"ק
קראשניק	יצחק ווייסברויט בהגאבד"ק שליט"א
אשפצין	פנחס גרעהר חופ"ק בעמח"ס בית פנחס
זאברעזע	שמואל דוד הלוי לצווין חופ"ק בעמ"ס לשד השמן
	וקו' לקדושת המקדש
לענטשנא	אברהם ירחמיאל בראמבערג אבד"ק
יאבלאנא	יעקב שכנא דאמב אב"ד
ביאליסטאק	אלחנן יקבאוויץ ר"מ ומנהל בבית אולפנא לרבנים בעמ"ס שו"ת א"ש
מעזא-קאוואטשהאזא	אהרן דוד רובינשטיין אבד"ק
אושפצין (אונגארן)	אלי' באמבאך אבד"ק
סאניק	אברהם נתן עלבערג (שנית)
דזיאלשיץ	מרדכי יצחק הלוי סטאשעווסקי אב"ד
ירושלים ת"ו	אלי' קלאצקין אב"ד ליבלין וכעת חופ"ק עיה"ק תוב"א
אלה הרבנים שהעירו במכתבם פקפוקים בהלכה זו:	
אָוואָרקאָו	דוב בעער
קישניאב	יהודה ליב צירלזאָהן
לבוב	ארי' ליב פרוידא
תשובה על דברי הרב מלבוב זצ"ל	
הצתקה מס' מלואי אבן מהרה"ג דלופלין שליט"א	
אלה הרבנים מסופקים בדעתם במכתבים על תקנה זו	
בלי בירור הלכה:	
אָטוואָצק	ראיפן סגל זעהמאן חופ"ק
באָריסלוב	ישראל רוקח אב"ד
גריבוב	מרדכי זאב העברשטם
	סטניסלבוב דוד הורביץ אב"ד
	פה שלמה אלטמן
	גרי יקותיאל ארי' קמלער

אלה הרבנים מופתי הדור אשר באו במכתבי הסכמתיהם על הקונטרס „הצעת תקנה נחוצה“ מהם גם במ״מ של הלכה אבל כבר נכללו דבריהם בדברי מכתבי הרבנים הקודמים ותרתי למה לי רובם באו בקיצור דברים שהם מסכימים ומשכימים להוצאת התקנה לפועל בנפש חמיצה. — בתוכם יש רבנים שכבר הנהיגו התקנה בעריהם בפירסום ובהכרזה כדת:

אלה המה בשמותם למקומותם כפי נוסח חתימותיהם במכתביהם:

אונסטאב	עזריאל זעליג נח קושעלעווסקי אב״ד
אטוואצק	יצחק מנחם בהר״ג רמ״מ ז״ל יאנאווסקי חופ״ק
איגנאלינא	משה אהרן חייט חופ״ק
איוואנגראד	עמנואל גרשון הכהן ראבינאוויץ אבד״ק
אמסטאב	דוב בעריש איינהארן אבד״ק
אנדזשעיצוו	משה יהודה קערשינבוים אבד״ק
אנטוורפן (בעלגיא)	אברהם אבוש ריינהאלד בהר״ח ר' חנוך זצלה״ה
אסטראווא	דוב לייב נעלקענבוים אב״ד
אסטראזעץ	יעקב ברום
בארעמל	ישעי' הכהן פלומין חופ״ק
בארשטשוב	שלמה הערץ אב״ד
ביאלא פשוט (ראוו.)	יצחק נחום שטארק אב״ד
ביסקביץ	צבי הירש פרידלינג אב״ד
ביעליטץ	ישראל לעווערטאו חופ״ק
בלוינא	אפרים פישל שפירא אב״ד
גאלין	חנוך העניך בהרב ר' דוד זצלה״ה צרנוצפיק אבד״ק
גאסטינין	יצחק מאיר באָרנשטיין אב״ד
גאָרוואָלין	משה מנחם ראָמער אב״ד
גליסק	יוסף קארטאפל אב״ד
דוביצנקא	אהרן מרדכי סאָכאָטשעווסקי
דראָהאָביטש	אלעזר רובין בהגה״ק מוהר״ח זצוקל״ה מדאמבראווא חופ״ק
דרוסקיעניק	שלמה גאָרדאָן חופ״ק
האראדלא	משה לייב הלוי בערמאן אב״ד
וואהין	משה ברוך הלוי ספירשטיין אב״ד
וואלאמין	זאב וואָלף בר״מ ז״ל בערגאזין אב״ד
וואַרשא	צבי יחזקאל מיכלזאָהן
״	מאיר הכהן ווארשאוויאק אב״ד מאַקאָטאָוו
״	יצחק יהודה קאלבצ

יַעֲקֹב דוד צוֹקֶרֶט מוֹרֶץ	•
יִשְׂרָאֵל הֶכֶהן אֲבִרְבָּנָאֵל	•
שְׁלֹמֹה יְהוּדָה הֵלֹוֹי אֲבִי־ד טִישׁוֹעֻוֹעַ וואַרנאחֻצִי כַעַת חוּפ־ק	•
יְהוֹנָתָן הֵלֹוֹי אֵיִיבֶעֱשִׁין בַּעֲחֻמ־ת שַׁעַר יְהוֹנָתָן וּשְׁס מוֹרֶץ	•
חֲנוּךְ הַעֲנִיךְ אֵיִיבֶעֱשׁ	חֵילָנָא
אַבְרָהָם מִנְחָם מַעֲנִידֵל אורֶעֱנִבֶאך אֲבִי־ק	חֵיעֶרֶשׁאָב
שְׁלֹמֹה יַעֲקֹב שְׁלִיס־א אֲבִי־ד	חֵילָדֻז־מִיִּצְוֶעַךְ
יַחֲזָק סַרְבֵּרְנִיק אֲבִי־ד	זַאָקֶרֶט־שִׁים
אַבְרָהָם חַיִּים פֿלִידֶערֶבּוֹים אֲבִי־ק	חֻזָּלִין
אַרִי לִיבּוֹש רּוֹבִין אֲבִי־ד	טָאָמֶאָשׁוּב־לֹוֹב
מִשׁוֹלִם זֶלְמָן יוֹסֵף זִילְבֶּערֶפֶּאָרַב אֲבִי־ד	טאַפֿאַראָו
יוֹסֵף חַיִּים קִירֶשֶׁעֲנַבּוֹים רֶאָב־ד	טאַרנאַ
יוֹסֵף מֹשֶׁה נִפְתָּלִי טֵיִיכֶער „	טַאָרנֶאָגֶראַד
חַיִּים בְּרוּךְ הֵלֹוֹי דַּעֲמִינֶסְקִי אֲבִי־ד	טוֹשִׁין
חַיִּים מִרְדְּכִי בִּראַונֶראַטֶה רַב	טִשֶׁעֲכֶאָנָאָו
אַלְעֶזֶר עֲזֵרָא קִירֶשֶׁעֲנַבּוֹים חוּפ־ק	טִשֶׁעֲכִיב
חֲנוּךְ גִּד יוֹסֶטְמָאן בִּהֶרֶה־ק זַלָּה־ה מִפִּילֶץ כַּעַת חוּנָה פֿק־ק	טִשֶׁעֲנֶסֶטֶאָכָאָב
שְׁמוּאֵל מֵאִיר הֶכֶהן הָאָלְעֶנְדֶּער דוּמֹרֶץ וּמ־מ דִּפּה ק־ק	טִשֶׁעֲרֶנֶאָוִיץ (רֶשֶׁנִין)
אַרִי גִלָּאנֶץ אֲבִי־ד	טִישׁאַחֻוִין
אַלִּיקִים גַּעֲצִיל הֶכֶהן דִּיכְטוואַלֶד אֲבִי־ק	יֶאָוֶאָזֶשְׁנָא
יַחֲזָק מֵאִיר בִּרְאָדֶער אֲבִי־ד	יֶאָנָאָו־לֹוֹב
פִּנְחָס בִּמְהֶרֶשׁ־א זֶל־ קוִיפֶמָאָן אֲבִי־ד	יֶאָנָאָוֶאָז
שִׁמְעוֹן פֶּאָרֻעֲנֶטֶשֶׁוּסְקִי אֲבִי־ד	יוֹזֶעֶפֶאָו
יַעֲקֹב מֵאִיר יאַבֿלָאָנְקָא אֲבִי־ד	יַעֲנֹדֶזֶשֶׁיעֻו
חַיִּים פִּנְחָס הֵלֹוִי לֹוִירָא מוֹרֶץ מַח־ס פִּתְחֵי הַדַּעַת וּמִשִּׁיב הַלֵּכוֹ	לָאָדֻז
יִשְׂרָאֵל פֿרִידֶעֶל	• - בַּאָלֹוֹם
שְׁמוּאֵל בִּרְאִי זֶל־ קִנאַפֿף מוֹרֶצ	•
אַלְטֵר יַעֲקֹב מֵאִיר בִּרְיוֹמָאָן אֲבִי־ד	לָאָפִי
דוֹב אַרִי הֵלֹוִי קֶלִיג חוּפ־ק בַּמַּח־ס לֵב אָדָם לֵב אַרִי וְלֵב שֶׁמ	לִבּוֹב
יַחֲיָאֵל נִפְתָּלִי הִירֶצְקִי רֶאָזֶעֱנֶעֶרַג אֲבִי־ד	לֹוֹטֶאָמִיעֶרֶסְק
אַלְטֵר בִּנְצִיּוֹן עֶדֶרֶמָאָן אֲבִי־ד	לֹוֶצַק (וואָלִין)
אַלְעֶזֶר בִּהֶי־ג מוֹרֶה שְׁלֹמֹה זַל־ל אוֹיעֶרֶבֶאָך אֲבִי־ד	לֵינֶטֶשִׁין
גִּבְרִיאֵל זֹאב אֶסֶעֶלְקָא אֲבִי־ד	מֶאָגִיעֶלֶנִיצָא
חַיִּים צִבִּי הִירֶשׁ שְׁאַטֶלְאַנֶד דוּמֶץ בַּעֲמֻחַ מִים חַיִּי	מֵאִידָאָן
יודֶל רֶאָזֶעֱנֶעֶרַג רֶאָב־ד	מֶאָנֶטֶרֶעֶאָל (קֶאָנאַדֶע)
אַהֲרֹן צִבִּי עֶרֶלִיך חוּפ־ק	מֶאָרְקוֹשֶׁאָו
שְׁמוּאֵל רּוֹבִין	מִיכֶאֶלֶאָוּוֹצֶע (טִשֶׁעֲכִין)

מיצוב חנוך העניך שיינפרוכט אב"ד

סאנדאָמיעזש
סארנאק
טובאַלק

"
סטשעגאווא
סמארגאן

פאביאניץ
פאלעניץ
פיאסק
פילוב
פילץ

פינסק
פראגא

קאָוולא
קאָלאַמיי
קאַמיאַנקא-סטרום.
קאַנסטאַנטין

קינצק
קיעלץ
קלעוואן
קלעטשעוו
קניהיניטש
קראס
קראָקאָוויץ
קראשניצוויץ
קרעניץ
קשוין

ראַדאָמסק

שידלעווא
שרענסק

מנחם מענדיל גאיי חופ"ק
אברהם דוב הכהן חופ"ק
יוסף יאָסעלעוויטש אב"ד
משה אלטמאן דומרץ דפק"ק
יעקב שלמה סעמיאָטיצקי אב"ד
שמואל אהרן בהגאון ר' יצחק אלחנן הכהן פלאטקין אבד"ק

יעקב זאב יאָסקאָוויץ מח' אמבוהא דספרי על ספרי זוטא
פנחס פינקלשטין ראב"ד
ישראל ריכטער חופ"ק
יחיאל משה שוואַרצבערג אב"ד פייטשוב חופ"ק
ברוך קלונימוס הלוי הורוויץ-שטערנפעלד בהרה"ק מחצנטשין
וצוקללה"ה אב"ד

ברוך הלוי עפשטיין מח"ס חומשי תורה תמימה
יעקב זילבערשטיין

נחום משה טווערסקי אבד"ק
חיים צבי תאומים דומ"ץ
חיים זאב וויינרייב חופ"ק
חיים בהר"ר יוסף זצלה"ה ראדזינסקי אבד"ק
מאיר ווייננאָרטען בהגאון מוה"ר יואב יהושיע זצלה"ה אבד"ק
ישעי' גאָלדמאַן חופ"ק
אברהם משה שטיימאַן חופ"ק
צבי הירש בהגרא"ג שליט"א זאָוולאָדאווער אב"ד
דוד הלוי קיממעל חופ"ק
שמואל פיהרער אב"ד
מאיר קריגער אבד"ק
שלמה ענגעלמאַן חופ"ק
אברהם חיים טייטלבוים אב"ד
משה נתן כהנא שפירא אב"ד
בעמח"ס שמן למאור על תהלים

ישראל זעלווער

חיים ישראל שלום יקותיאל ראַבינאָוויטש אב"ד
יהודה שרגא לייכטיג אבד"ק
גם נמצא כמה מכתבים מרבנים במו"מ של הלכות תקנה זו. בקובץ דרושים
הנדפס מאגודת הרבנים יחי' בחוברת ב' תרפ"ט ובחוברת ג' תרפ"ה ובחוברת ה'
תרפ"ו ובחוברת ז' תרפ"ח. רובם ככולם מסכימים ומחליטים תקנה זו עי"ש.
ועל המצט המפקקים ומסופקים, כבר יש עליהם תשובות שמה במקומו מהה"ג
המגיה אבד"ק מאנקיטאו שליט"א ובמכתבי הרבנים בקונטרס הזה.

העתק מקונטרס הראשון .הצעת תקנה נחוצה"

א ו פ נ ה ת ק נ ה

(א) כל איש ישראל (כי לא ימלט שלא יתי' לכל מי שהוא לפעמים עסק ממונות באיזה אותן שהוא) יחתום עצמו פ"א בשנה על שטר היתר עסקא כללי שיהי' נמצא אצל כל ב"ד שבעיר כפי הנוסח המוסכם עפ"י הלכה. כן כל הקאנטאריין ובתי הפאנקין יעשה המנהל העסק כזה אצל הב"ד.

(ב) הזמן קבוע לזה ביחוד בעשרת ימי תשובה בכל שנה, כאשר גזר אומר הזמן הזה הרב הגאון האבד"ק טאָרנא זצלה"ה. אבל גם מי שיאחר הזמן הזה, כל יום זמנו שיבא להב"ד לחתום עצמו על הכתב.

(ג) לבד זה מוטל החיוב על כל הלואה לעשות הת"ע מיוחדם כמו עד צתה, אך התקנה הזאת יועיל למי ששכח בשעת מעשה או מחמת שום אונס שיהי'. עכ"פ ינצל בזה מאיסור החמור שנאמר עליו כמה לאוין בתורה ובזה יהי' שלום על ישראל ותהי' ברכה מצוי' במעשי ידיהם, אמן.

נוסח השטר היתר עסקא אצל הב"ד שבעיר:

אנכי הח"מ מודה בזה שאני מחייב עצמי בחיוב גמור ומשעבד עצמי ואת כל אשר לי בשיעבוד גמור המועיל עפ"י דתוה"ק ותקחו"ל שכל העסקי ממונות שיהי' נעשים במשך שנה הנוכחית הבעל"ט ביני ובין אחרים מאחב"י בכל מקום שהם, הן מה שאקבל מצות מהם או מה שאתן להם, הן בתורת הלואה והן הרחבת זמני תשלומי מקח וממכר והן בקניות ומכירות שטרות והיפאָטעקין וכל עניני ממונות אשר יש לחוש עליהם חשש איסור רבית דאורייתא או דרבנן, יהי' הכל בתורת עסקא צעה"ע כתיקון מור"ם ז"ל ורבותינו שאתרינו כמבואר בהחכמת אדם, היינו באם אהי' אנכי הלואה הנני משעבד עצמי צעהת"ע הנ"ל לעסוק עם המעות ככל הצורך וכפי שאתפשר עם המלוה בנכיון איזה סכום בעד שכר עמלה, הכל כפי הצורך ההיתר עסקא. וכן כשאהי' המלוה, אני מקבל על עצמי שיהי' כפי הדין צעה"ע. והנני נותן בח"י על השטר הזה כח ותוקף ועוז לכל דו"ד שיהי' לי על אחרים או אחרים עלי לידון עמי על סמך כתב זה בחיוב ושיעבוד הגוף ונכסים ועלי לשלם או לקבל כפי יוסת עלי בב"ד בלי שום טו"מ, והנני מקבל עלי כל זאת בחיוב שבועה ואלה שלא אחזור בי משיעבוד והתחייבות זה בכל העסקים שיהי' נעשה ביני ובין אחרים במשך שנה זו. והנני מתנה בפירוש באם אעשה בשעת איזה עסק היתר עסקא מיוחדת, לא יוגרע בזה תוקף שטר הזה מכל שאר העסקים אשר מחמת שכחה או אונס אחר, לא אעשה הת"ע מיוחדת. כן כשאצשה הת"ע מיוחדת על זמן, ויתעכב העסק אחר הזמן הזה יהי' חל עלי חיוב ושיעבוד שטר הזה ככל הנ"ל. כן אני מתנה באם אקבל או אתן מפורש בגמ"ח, לא יהי' חל עלי חובת שטר הזה כלל.

כל זה נעשה כחומר כל השטרות דנהגין בישראל, העשוין כתקנת חז"ל דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי בפיתול כל מודעות ומודעי מודעות, כדרך שמבטלין בג"נ בכל אופן היותר מועיל עפ"י דין תוח"ק. וכל זה אני מקבל על עצמי בקנא"ס בפני ב"ד חשוב, על דעת הרבנים חכמי הדור מתקני תקנה זו.

והראי בצעה"ה יום..... חודש..... שנה.....

הערת הרבנים בנוסח השטר ובאופן הוצאת התקנה.

הרב מ'קאטש: להדפיס כרוזים בח"י האגודת הרבנים יח' שמחויב כל בר ישראל לבא לפני ב"ד שבעירו פעם אחת בשנה לחתום על השטר. הרב לא יטול ש"ט בעד זה. גם מי שאין לו מ"מ יבא לחתום משום לא פלוג.

הרב מהורדלא: הקבלת שבועה יהי נכתב בסוף השטר אחר כל התנאים. הב"ד שבעיר יכריזו שכל מי שילוח בלי הת"ע עפ"י ד"ת, שלא יהי חוב על הלוה לשלם הפ"ט. מחמת זה ישתדלו המלוים לעשות הת"ע ולדעת אם הלוה חתם על השטר הכללי.

הרב דיין מקראקא: שהרבנים יעשו זאת בעסק גדול כדי שיהי הדבר מפורסם ביותר. ויזהירו לכ"א שיעשה הת"ע מיוחדת בשעת מעשה.

הרב מטשערנאָוויטץ: לכתוב בהנוסח שהלוה קיבל עליו לשלם כפי המדובר בצ"פ. גם שיהי בחתימת שני עדים.

הרב מווערזשפּלאָוויץ: לכתוב בלשון גילוי דעת שכל ההלואות שיעשה הוא בהת"ע ושכל זמן שלא יחזור הוא בתקפו בד"י ובד"אה. כל רב יודיע ברבים שמות האנשים שחתמו על השטר ואז אף מי שלא חתם ידע שחבירו חפץ דייקא בעסקא.

הרב מצפת: לכתוב שהוא מקבל צ"ע בקנא"ס מצכשיו. הרב יפרסם בבהכ"נ בכל שנה את שמות האנשים שחתמו בכדי שרבים ילמדו לעשות כן. וגם באופן זה לא ישתכח תורת רבית.

הרב דומ"ץ בירושלים: לכתוב הקבלת שבועה. כל רב יסביר לאנשים החותמים מה הוא ענין הת"ע וחומר האיסור.

הרב ראב"ד בירושלים: בענין השבועה גם בלא זה הוא מושפע ועומד. הרב מלונטשיץ: לעשות בקבלת שבועה שלא יחזור. כל רב ידרוש בכל פעם חומר איסור רבית, כדי שיהי שייך יוהא לומר עד"ר הוא עושה. ויתקנו שברבות הימים כשיכשר דרי לא יעשו חת"ע הכללי כדאי בגמ' על הפרובול. למאי נ"מ לבטולי.

לדעתי לא שייך זאת בענין תקנה זו. ואין דומה לתיקון הפרובול עי' בכ"מ הלכות ממרים פ"ב ה"ב (מובא בתויר"ט שביעית פ"י מ"ג ד"ה פרוובול בקיצור) וזה לשונו. אבל דברים שראו ב"ד לגזור ולאסרו לעשות סייג אם פשט איסורן בכל ישראל אין ב"ד הגדול אחר יכול לעקור אפי' הי' גדול מהראשונים וא"ת הא אמרינן בגיטין דל"ו גבי התקין הלל פרוובל אמר שמואל אי איישר חילי יותר מהלל אבטליני ואמרינן גמי התם אי לדרי עלמא תיקן הלל פרוובול אין בידינו כח לבטל דאין ב"ד יכול לבטל וכר משמע הא גדול ממנו בחכמה ובמנין יכול לבטלן. י"ל דפרובול לאו גדר הוא פן יפרצו על דברי תורה דאדרבה דין תורה הוא שישמט והלל הפקיע הממון ותיקן דלא לישמט. ואע"ג דאמרינן התם שהתקין פרוובל לפי שראה שנמנעו העם מלהלות זא"ז ועוברים על מה שכתב בתורה השמר לך פן יהי דבר עם לבבך בליעל לאו איסורא לגמרי הוי עבדי כשנמנעין מלהלות דהא שב וא"ת הוא. ודרך כלל עיקר תקנת הפרובול לא הי' סייג לתורה אלא מפני תקנת העניים שלא תנעיל דלת בפניהם ומפני תקנת העשירים שלא יפסידו

וכו' וכו' ע"ש הרי דרך על פרוזבול יש הו"א לומר לבטלנו כשיכשור דרי שאינו גדר לתורה כנ"ל. אבל תקנת הת"ע בכלל לא אמרו בתקנתם כשאכשר דרי לבטלנו משום שהוא גדר וסייג שלא לעבור על איסור רבית בקום ועשה. לפי דברי הכ"מ אף ב"ד היותר גדול לא יכול לבטל וכן בתקנתא דידן אם יקובל ויפשוט תקנתו לא יבוטל עוד בשום פעם. בחידושי הסברתי עוד במשמעות דברי הכ"מ ז"ל דתיקון הפרובול לא הי' גדר לתורה כפשטת המשנה שלא יעברו משום דע"ז לא שייך תקנה דהתוה"ק הנהירה ע"ז בפ"י השמר לך פן יהי דבר עם לבבך בליעל קרבה שנת השבע שנת השמיטה וגו' הרי זה רצון התורה להתגבר על רעיון בליעל כזה ולזה נקראים שומרי שביעית ביחוד גבורי כח במדרש ויקרא, לא הי' הלל מתקן ע"ז כי הוא נגד הצידי גופא, רק משום תקנת עניים ועשירים הוא דבר בפ"ע. והבנתי בזה הלשון שאמר שמואל אי איישר חילי אבטליני פי' רש"י אם אחזיק כחי, דאין מובן דיהי' תלוי בחיזוק הכח, אך הפי' אם אקים על דין התורה להיות גבור כח במצוה זו ביחוד, אבטליני' לא הי' נצרך לתקנה גם עבור העניים כנ"ל. ולזה מובן שפיר דעל איסור רבית אם שהוא חמור מאוד, עכ"ז לא נאמר עליו ביחוד השמר לך ולהיות נקראים המונעים מרבית גבורי כח. ומובן ג"כ דשם בשביעית צריך להפקיר ולהפסיד משלו, משא"כ ברבית הוא רק מניעת ריוח כמובן. לזה שפיר תקנו לעשות סייג וגדר שלא לבוא לנגוע באיסור תורה, ממילא אין שייך ע"ז לבטלנו בשום פעם, ודר"ק.

ד ב ר י ה מ צ י ע .

הרב מסמבור: לכתוב בלשון הודעה אנכי הח"מ מודיע בשער בת רבים ומחייב עצמו בחיוב גמור.

הרב מפניסק מוסיף: בכל ר"ה יכריז הצ"ד בכח ב"ד יפה, שכל מה שקיבל אחד ממון על רבית אין זה רק עסקא.

הרב דהובאקין: שבכל ער"ה בשעת התרת גדרים, בהמסירת מודעה יאמר לפני ב"ד חשוב, שכל עסקים שהוא עושה וכו' ואפי' אם ישכח לכתוב וכו' ושלא להזכיר אלה ושבועה.

הרב מאנטראהל: לכהוב בהנוסח הנני מוסר מודעה בהחלטת והסכמת דעתי שאנו משעבד עצמי וכו' ולחתום זאת בכל ער"פ בשעת מכירת חמץ, כדי שלא להצטרך לבא עוד הפעם להפ"ד.

הרב מיאניא: שלא לכתוב בלשון שבועה.

הרב מקאמינקא: לכתוב שכל עסקי ממונות על רוחים וכו' ולא נצטרך להתנות בדבר גמ"ח.

הרב מדאמבראָווא-גורני: לעשות זאת קודם פסח בשעת מכירת חמץ ולכתוב הנוסח גם בזשארגאן ושום רב לא יקבל שכר טרחה.

הרב דומ"ץ מידאן: לכתוב בהנוסח שלא יהי' הלזה נאמן על חפסד רק בשבועה דאורייתא או ע"י עדים כשירים.

הרב מזפארוב: לכתוב בהנוסח ח"י דלמטה תעיד עלי כמאה עדים.

הרב אב"ד מירושלים: לעשות בשבועה ע"ז רבים שלא יחזור. ואין צורך להתנות שהגמ"ח אין בכלל זה, שממילא מובן.

הרב מקראשניק: לחתום בשבועה שלא לחזור.

הרב מפרגא: לכתוב שגם ההלואות שעשה מכבר בלי הת"ע יהי נכללים בזה.

הרב מזוואלין: כותב נוסח שלו בלי הזכרת שבועה ואלה, רק כותב כל זמן שלא יעידו עלי בפ"ד שני עדים כשרים שחזרתי מכתב הזה אזי הכתב הזה בתוקפו על כל משך זמן הנ"ל. גם מעיר, לכתוב בכל יום זמנו מי שיבא לחתום. הרב מדאבזשין: לכתוב הנני הח"מ מודיע בזה לפני בד"צ דפה בהודאה גמורה שרירא וקיימא וכו'. גם לכתוב באם לפעמים לא אקח המעות לעסקי רק לפרוע בהם חוב וכדומה, אזי יהי כל הסחורה שלי שיהי לי או לצורך הנותן בקנין גמור ומוחלט בקנין כסף לבד.

יש למצא עצה גם למי שאין בידו שום סחורה ומלוה לצרכו האיך יעשה ומדובר מזה באחרונים. דברי המצי"ע.

הרב מדואלשטיץ: לכתוב אנכי הח"מ מגלה דעתי בזו וכו' וא"צ שבועה. גם כדי שלא יפרשו בשביל זה, גם אף שצריך לחתום בכל שנה, מ"מ הנוסח א"צ לכתוב על זמן, כי אולי מחמת טרדה לא יבואו בכל פעם (כיוון בזה למכתב' הרה"ק מגור שליט"א).

הרב מויערשאב: לכתוב קבלת השבועה — שלא לכתוב הנוסח מפורש שלא יהי הגמ"ח בכלל. כי לפעמים נעשה מגמ"ח הלוואה ולא יהי בכלל.

הרב אברבנאל מו"ץ דפה: שכל רב ישלח אחר אנשי עירו להזהיר להם — לבא לחתום על השט"ע הכללי.

הרב לוטמארסק: להדפיס כל רב השטר עסקא באותיות מרובעות עם נקודות, כדי שיבינו כולם (טוב הי' גם בשפת זשארגאן).

הרבנים שיעשו לעצמם השטר כללי יבחנו בדעתם דעת התורה בטופס הנוסח חנדפס לעיל אם להוסיף או לשנות מה לצורך תוקף השטר. כאשר כן גם בשטרי מכירת חמץ יש באיזה פרטים לתוקף הקנינים כל אחד לפי שלמד מרבותיו או לפי מנהג מקומו.

דברי המצי"ע.